

МЕКТЕП ЖАШЫНА ЧЕЙИНКИ БАЛДАРГА ТАРБИЯ БЕРҮҮДӨ САНАРИП ТЕХНОЛОГИЯСЫН КОЛДОНУУ

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБРАЗОВАНИИ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНИКА

USE OF DIGITAL TECHNOLOGY IN EDUCATION OF PRE-SCHOOL CHILDREN

Аннотация. Балдар бакчасында санариптик технологияны колдонуу боюнча багыттар, билим берүүдөгү санариптик технологиялардын негизги артыкчылыктары, интерактивдүү окутуучу оюндар, интерактивдүү доскалар, интерактивдүү окутуучу программаларды даярдоодо колдонулуп жаткан программалар белгиленди.

Аннотация. Были отмечены направления использования цифровых технологий в детском саду, основные преимущества цифровых технологий в образовании, интерактивных обучающих игр, интерактивных досок, программ, используемых при составлении интерактивных образовательных программ.

Abstract. Directions for using digital technology in kindergarten, main advantages of digital technologies in education, interactive educational games, interactive whiteboards, programs used in preparing interactive educational programs were noted.

Негизги сөздөр: Санариптик технология, интерактивдүү доска, программа, балдар бакчасы, алфавит, сандар, майда моторика, көндүм, анимация, графика ж.б.

Ключевые слова: цифровые технологии, интерактивная доска, программное обеспечение, детский сад, алфавит, цифры, мелкая моторика, навыки, анимация, графика и др.

Keywords: digital technology, interactive whiteboard, software, kindergarten, alphabet, numbers, fine motor skills, skills, animation, graphics, etc.

Санариптик технологиясы санариптик маалыматты колдонууга негизделген бардык технологияларды камтыган кеңири термин, б.а. сандар (цифрлар) түрүндө берилген маалымат. Ал маалыматты иштеп чыгуу, берүү жана сактоо үчүн электрониканы жана компьютерлерди колдонуунун ар кандай аспектилерин камтыйт. Санариптик технологияларды балдар бакчасында колдонуу балдардын окуусун жана өнүгүүсүн жакшыртат. Балдар бакчасында санариптик технологияны колдонуунун айрым жолдору:

1. Интерактивдүү Окутуучу Оюндар: Жаш балдар үчүн атайын иштелип чыккан көптөгөн билим берүүчү колдонмолор жана программалар бар. Бул оюндар кызыктуу жана интерактивдүү болушу мүмкүн, ошол эле учурда логика, математика, тил жана башка окуу чөйрөлөрүндө көндүмдөрдү өрчүтөт.

2. Алфавит жана сандар боюнча иш барактар жана планшеттер: Атайын иш барактар жана планшеттердин жардамы менен балдар алфавитти, сандарды жана башка негизги түшүнүктөрдү үйрөнө алышат. Бул балдарга тил жана математиканын негиздерин үйрөнүүгө жана эстеп калууга жардам берүүнүн кызыктуу жолу.

3. Интерактивдүү досканы колдонуу: Интерактивдүү доскалар окуу материалын визуализациялоого жана интерактивдүү сабактарды түзүүгө мүмкүндүк берет. Балдар окуу процессине активдүү катышып, доскага сүрөт тартып, жазып, ойноп, суроолорго жооп бере алышат.

4. Билим берүү үчүн видеолор: Видеолор балдарга ар кандай түшүнүктөрдү визуалдаштыруу жана түшүндүрүү үчүн пайдалуу курал боло алат. Мисалы, кыска мультфильмдер жана видеолор балдарга жаныбарлар дүйнөсүнөн баштап илимий кубулуштарга чейинки темаларды түшүнүүгө жардам берет.

5. Санарип аңгеме: Санариптик технология балдарга чиймелерди, фотосүрөттөрдү, үн эффекттерин жана ар кандай куралдарды колдонуу менен өз аңгемелерин түзүүгө мүмкүндүк берет. Бул чыгармачыл ой жүгүртүүнү өнүктүрүүнүн гана жолу болбостон, балдарга окуянын түзүлүшүн жана агымын

үйрөтөт.

6. Көндүмдөрдү өнүктүрүү үчүн билим берүүчү колдонмолор: Мисалы, майда моторикасын, концентрациясын, логикалык ой жүгүртүүсүн жана эс тутумун өнүктүрүү үчүн атайын билим берүүчү колдонмолор бар. Алар балдарды өнүктүрүүгө жана үйрөнүүгө жардам берген кызыктуу жана интерактивдүү иш-чаралар менен камсыз кылат.

Бала бакчада санариптик технологиялар тең салмактуу жана ар бир баланын жеке муктаждыктарын жана өнүгүүсүн эске алуу менен колдонулушу маанилүү. Санариптик окутуу балдардын ар тараптуу өнүгүүсүн камсыз кылуу үчүн кеңири оюнга жана коомдук ишмердүүлүккө интеграцияланышы керек. Бала бакчада санариптик технологияларды эффективдүү колдонуу үчүн чоңдордун адекваттуу көзөмөлү жана багыты маанилүү.

Интерактивдүү доскалар балдар үчүн окууну кызыктуу жана натыйжалуу кыла тургандыктан, бала бакчада колдонуу үчүн эң сонун курал. Бул жерде бала бакчада интерактивдүү досканы колдонуунун кээ бир мисалдары келтирилген:

Тамгаларды жана сандарды үйрөтүү: Интерактивдүү досканы колдонуу менен балдарга тамгаларды жана сандарды оюн жолу менен таанууга үйрөтө алабыз. Ар кандай оюндар жана аракеттер аларга алфавитти жана сандарды эстеп калууга жардам берет.

Майда моторикасын өнүктүрүү: Интерактивдүү доскалар балдарга манжалары менен объектерди жылдыруу же экранда сүрөт тартууга мүмкүнчүлүк берет. Бул алардын жакшы моторикасын жана координациясын өнүктүрүүгө жардам берет.

Оюндар аркылуу үйрөнүү: Интерактивдүү үстөл оюндары фигуралар, түстөр, жаныбарлар ж.б.у.с. ар кандай түшүнүктөрдү үйрөтүүнүн кызыктуу жолу болушу мүмкүн. Бул балдар үчүн окуу процессин кызыктуураак жана эсте каларлык кылат.

Тил көндүмдөрүн өнүктүрүү: Интерактивдүү досканы сөз байлыгын жана грамматикалык көндүмдөрдү өнүктүрүүгө жардам берген сөздөрдү бириктирүү, сүйлөмдөрдү түзүү ж.б. сыяктуу ар кандай тил көнүгүүлөрүн аткаруу үчүн колдонсо болот.

Чыгармачылык изилдөө: Балдар интерактивдүү досканы колдонуп, ар кандай графикалык инструменттерди жана шаблондорду колдонуу менен өз окуяларын түзө алышат, изденүү менен жаңы сюжеттерди компьютерден тарта алышат [1].

Сүрөт 1. Интерактивдүү доска, көндүмдөрдү калыптандыруу

Интерактивдүү доскалар бала бакчалар үчүн билим берүү ыкмаларын колдонууда күчтүү курал болуп, балдарды натыйжалуу окутууга жана өнүктүрүүгө көмөктөшөт.

Билим берүүдөгү санариптик технология акыркы жылдарда олуттуу өнүгүүгө дуушар болуп, заманбап педагогиканын маанилүү аспектилеринин бири болуп калды. Ал окутуунун интерактивдүү жана эффективдүү ыкмаларын камсыз кылуу менен окуучулар жана мугалимдер үчүн жаңы мүмкүнчүлүктөрдү ачты.

Билим берүүдөгү санариптик технологиялардын негизги артыкчылыктарынын бири - маалыматтын жеткиликтүүлүгү. Интернеттин жана компьютерлер, планшеттер жана смартфондор сыяктуу электрондук шаймандардын өнүгүшү менен абдан чоң көлөмдөгү маалыматка жетүү, анализдөө, иштеп чыгуу маселелери жаралып келет.

Санариптик технологиялар интерактивдүү окуу материалдарын түзүүгө да шарт түзөт. Атайын программалардын жана тиркемелердин жардамы менен мугалимдер окуучуларга маалыматты жакшыраак сактоого жардам берген кызыктуу жана визуалдык жактан жагымдуу материалдарды иштеп чыга алышат. Бул

анимациялар, видеосабактар, интерактивдүү тапшырмалар жана тесттер түрүндө болушу мүмкүн. Билим берүүдө интерактивдүү окутуучу программаларды даярдоодо төмөнкүдөй программалар колдонулуп келет [3]:

- графикалык маалыматты иштетүүчү программалар (Paint, PaintNet, AdobePhotoShop, CorelDraw);
- видеомонтаж жана видеоматериалдарды жасоочу, иштетүүчү программалар (AdobePremiere, ComtasiaStudio, ProShowGold , Edius);
- үн материалын даярдоочу жана монтаждоочу программалар (SoundForge, ComtasiaStudio ж.б.);
- презентацияларды даярдоочу программалар (PowerPoint, AdobeFlashCS3, canva);
- анимация жана программанын негизинде түзүлүүчү анимация, моделдөө программалары (FlashCS3 анын ичиндеги ActionScript программасы, 3DMax);
- объекттердин геометриялык моделин тургузуучу программалар (AutoCAD, 3DMax, Blender ж.б.).

Мындай программаларды тандап алуунун себеби, алар графикалык мүмкүнчүлүктөрдү кеңири колдонууга жана мультимедиялык каражаттарды түзүүгө, иштеп чыгууга ыңгайлуулукту түзөт. Ар бир программа аткарган функциясы, өзгөчөлүгү жана мүмкүнчүлүгү менен айырмаланат.

Санариптик технологиялар окуу процессин персоналдаштырууга өбөлгө түзөт. Маалымат аналитикасын жана машина үйрөнүү алгоритмдерин колдонуу менен, билим берүү программасын ар бир окуучунун жеке муктаждыктарына ылайыкташтырса болот. Бул ар бир окуучунун билиминин ар кандай деңгээлин, окуу өзгөчөлүктөрүн жана кызыкчылыктарын эске алуу менен окууга жекече мамиле түзүүгө мүмкүндүк берет.

Белгилей кетсек, билим берүү тармагына санариптик технологияларды киргизүү да көйгөйлөрдү жаратууда. Тиешелүү инфраструктура менен камсыз кылуу, мугалимдерди окутуу жана маалыматтардын коопсуздугун камсыздоо зарыл. Мындан тышкары, окутуунун салттуу ыкмалары менен жаңы санариптик ыкмалардын ортосундагы тең салмактуулукту табуу зарыл.

Жыйынтыктап айтканда, билим берүүдөгү санариптик технология окуунун сапатын бир топ жакшыртып, аны жеткиликтүү жана интерактивдүү кыла турган күчтүү курал. Санариптик технологияларды туура колдонуу билим берүү процессин трансформациялоого, аны жаңы мүмкүнчүлүктөр менен байытууга жана билим берүүдөгү жакшы натыйжаларга жетишүүгө мүмкүндүк берет.

Адабияттар:

1. **Бейшеналиева, У.Ү.** Адабият сабагында мультимедиялык технологияларды колдонуу [Текст] / У.Ү.Бейшеналиева, М.Көлбаева // Эл агартуу. – Бишкек, 2010. – 64-65 бб.
2. **Бейшеналиева, У.Ү.** Мультимедиянын мүмкүнчүлүктөрү жана колдонуу шарттары [Текст] // Известия вузов. – Бишкек, 2009. №5. – 146-148 бб.
3. **Бейшеналиева, У.Ү.** Окуу процессинде мультимедиялык технологияны колдонуп, студенттердин маалыматтык компетентүүлүгүн калыптандыруу [Текст] / У.Ү. Бейшеналиева // Известия ВУЗов. – Бишкек, 2008. – 38-40 бб.
4. **Бидайбеков Е.Ы.** Гипермедиа в обучении [Текст] / Е.Ы.Бидайбеков, В.В. Гринкуш // Информатика и образование. – Бишкек, 2009. – №8. – С.83-86.